

Obecné úvody k právu obchodních korporací

Mgr. Monika Tichá

23. 9. 2015

Obchodní právo II

Co je třeba vědět, než se pustíte do studia korporátního práva...

- Obchodní korporace jako podnikatelé – pojem podnikatele
- Osoby a útvary, které nejsou podnikateli – vysvětlení
- Obchodní závod – pojem v platné právní úpravě
- Jednání podnikatele – když podpis zavazuje
- Podnikatelé a veřejné seznamy – veřejnoprávní dopady do podnikání (rejstříkové řízení)

Pojem podnikatele

- § 5 OZ
- § 420 (a násl.) OZ
- § 421 OZ
- § 433 OZ
- zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích
- zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících fyzických a právnických osob

Podnikatel dle § 420 OZ

- Nové vymezení podnikatele – základním kritériem zůstává činnost vykonávaná profesionálním podnikatelským způsobem
- Již se nerozlišují jednotlivé kategorie podnikatele, ale jednotný pojem zahrnuje osoby fyzické i právnické
- Základní znaky: samostatnost, na vlastní účet a odpovědnost, soustavnost, dosažení zisku, živnostenským nebo obdobným způsobem.

Podnikatel dle § 421 OZ

- **Fikce** – odst. 1 – všechny osoby zapsané v obchodním rejstříku (obchodní společnosti a družstva, fyzické osoby na vlastní žádost a při splnění kritéria obratu, další osoby – Garanční fond obchodníků s CP)
- **Vyvratitelná domněnka** – odst. 2 – definice živnosti dle ŽZ

Nová definice podnikatele

- Status podnikatele se relativizuje – jednotlivé znaky se budou muset posuzovat individuálně, hledisko je více materiální
- Pod definici podnikatele spadá nyní celá řada dalších subjektů, které dříve nesplňovaly formální hlediska definice
- Obecným východiskem bude současně § 5 OZ – povinnost profesionální péče pro podnikatele
- Velký význam získává ochrana slabší strany

Osoby a útvary, které nejsou podnikateli

- Společníci obchodních společností a družstev
- Členové orgánů obchodních korporací
- Prokuristé
- Soutěžitelé
- Zákazníci

Osoby a útvary, které nejsou podnikateli II

- Sdružení
- Společnost
- Tichá společnost
- Koncern
- Firma
- Podnik
- Obchodní závod

Obchodní závod

- V původní právní úpravě – podnik
- Hromadná věc sloužící podnikateli k provozování podnikatelské činnosti
- § 502 OZ
- Užší definice než podnik – jmění, které podnikatel vytvořil a které účelově určil – pasiva i aktiva, věci hmotné i nehmotné (x zaměstnanci nebo zákazníci)

Obchodní závod II

- Jmění jako komplex věcí movitých i nemovitých, hmotných i nehmotných – nejedná se o pouhý součet věcí, ale o synergii – funkční jednotu!
- Podstatným motivem určujícím vnitřní organizaci je podnikatelský záměr
- Identita je zachována, ačkoliv může dojít ke změně v jednotlivých součástech
- Náleží k němu i osobní prvky i dluhy, cenné papíry, zajištění závazků...
- Cena je vyšší než pouhý součet jednotlivých součástí
- Je předmětem řady dispozic!
- Pro snazší posouzení vyvratitelná domněnka

Pobočka

- Část závodu
- Hospodářská a funkční samostatnost – objektivní rys
- Rozhodnutí podnikatele – subjektivní rys
- Pobočka, která se zapisuje do OR = odštěpný závod
- Nemá právní osobnost – není PO – nemůže být nositelem práv a povinností
- K označení se užívá firma podnikatele s dodatkem, specifický způsob jednání

Jednání podnikatele

- Základní otázkou je posouzení, zda podnikatel činí ve vztahu k třetím osobám jednání sám, anebo v zastoupení, případně o jaké zastoupení se jedná.
- Fyzická osoba – **svéprávnost** (zletilost (18. let + specifické případy) x nezletilost)
- Právnícká osoba – statutární orgány – NOVĚ jednání v zastoupení
- Rozsah jednatelského oprávnění – univerzální – statutární orgán nemůže ze svého oprávnění vybočit.

Zastoupení podnikatele

- 1) Zastoupení statutárním orgánem
- 2) Zastoupení zákonné
- 3) Zastoupení smluvní
- 4) Nezmocněné jednání

Zastoupení podnikatele statutárním orgánem

- Zastoupení sui generis
- Zastoupení statutárním orgánem – generální zastoupení, pokud má kolektivní statutární orgán, pak je třeba určit způsob jednání a ten se zapíše do obchodního rejstříku. Pokud zakladatelské právní jednání neurčí, zastupuje každý člen orgánu samostatně.
- Statutární orgány – ZOK.
- Rozsah zástupčího oprávnění je neomezený.

Způsob jednání vs. vnitřní omezení jednatelského oprávnění

- Způsob jednání není omezením jednatelského oprávnění, ale pouze způsob zastoupení navenek, pokud má korporace kolektivní jednatelský orgán
- § 47 ZOK – neúčinnost omezení jednatelského oprávnění vůči třetím osobám – jedná se o lex specialis
- Jak lze omezit? Společenskou smlouvou, jiným ujednáním, rozhodnutím orgánu obchodní korporace...
- **NELZE UPLATNIT ANI KDYŽ BYLO OMEZENÍ ZVEŘEJNĚNO!**

Zákonné zastoupení podnikatele

- Zastoupení je ze zákona, není třeba žádných smluvních právních úkonů nebo pověření.
- Jedná se o:
 - Jednání vedoucího odštěpného závodu - § 503/2 OZ – nepřenosné, ve vztahu k provozu konkrétního závodu, v OR může být pouze jeden vedoucí závodu
 - Jednání zaměstnanců (a dalších osob) - § 430 a násl. OZ – jednání pověřené osoby, určitá činnost vážící se k určité „pozici“ plynoucí z vnitřní organizace, základem pro posouzení je obvyklost (objektivně).

Smluvní zastoupení podnikatele

- Vyžaduje se zvláštní projev vůle podnikatele – smluvní základ.
- Jedná se o:
 - Prokura (§ 450 a násl. OZ)
 - Plná moc (§ 441 a násl. OZ) – jednostranný úkon osvědčující dohodu o zastoupení podnikatele, zmocněncem může být kdokoliv, speciální x generální.

Prokura

- Zvláštní druh plné moci – při všech právních jednáních souvisejících s provozem závodu – smluvní zastoupení
- Není podstatné, jaký vztah je mezi osobou prokuristy a osobou podnikatele
- Základní funkce: zajištění právní jistoty v obchodním styku
- Zapisuje se do OR – deklaratorně, výmaz je také deklaratorní
- Standardizované zastoupení sui generis, které zjednodušuje obchodní styk
- Prokuristovi však jeho zastoupení nepropůjčuje status podnikatele!

Rozsah prokury

- Zmocnitel = pouze podnikatel zapsaný do OR – zákonný rozsah se vztahuje na právní jednání, k nimž dochází při provozu obchodního závodu (základní rámec)
- Zmocněnec = pouze FO
- Při jednáních není nutno prokazovat – zápis v OR (listina slouží před zveřejněním)
- Na prokuru se vztahuje úprava střetu zájmů dle ZOK

Rozsah prokury

Zákonné omezení prokury – § 450/1 OZ:

- Není oprávněný zcizovat nebo zatěžovat nemovitosti
- Za hranicemi záležitostí náležejících do provozu podniku
- Mimo vztah k obchodnímu podnikání

Tak jako jednatelské oprávnění statutárního orgánu je neomezené vůči třetím osobám, a to i když o něm věděly x FILIÁLNÍ PROKURA

Odpovědnost prokuristy za právní jednání

- Dosud postavení nebylo jasné – sporadicky řešila judikatura, ale obecně se mělo za to, že se jedná o vnitřní věc podnikatele mezi ním a prokuristou
- Povinnost postupovat s péčí řádného hospodáře (věcně správně, preferovat zájmy podnikatele, s ohledem na jeho hospodářský prospěch, prevence rizik)
- V rámci podnikatelského úsudku (informovaně a v obhajitelném zájmu podnikatele)
- Sankce dle ZOK – např. § 53 ZOK (vydání prospěchu)

Zvláštní případ – nezmocněné jednání

- Jednání třetí osoby, které zavazuje podnikatele, aniž by ji k tomu pověřil
- Jedná se zejména o jednání v provozovně podnikatele, pokud je třetí osoba v dobré víře ohledně existence pověření
- Zákazníci nemohou mít pochybnost o oprávněnosti jednání
- Musí zde být dobrá víra – nemůže být zjevné, že osoba oprávnění ve skutečnosti nemá.

Veřejný rejstřík - obchodní rejstřík

- Veřejné rejstříky a seznamy obecně – zejména obchodní rejstřík, insolvenční rejstřík, živnostenský rejstřík
- Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících PO a FO – obchodní rejstřík, rejstřík obecně prospěšných společností, spolkový, nadační, rejstřík ústavů, rejstřík SVJ – hmotněprávní i procesněprávní úprava
- Rejstříky se vedou elektronicky – www.justice.cz
- **Obchodní rejstřík – justiční princip** – soudy + nově částečně notáři (zákonná delegace pravomoci)
- Sběrka listin - § 66 ZVŘ – databáze dokumentů – bližší informace

Osoby, které se zapisují do OR - § 42 ZVŘ

- Obchodní společnosti a družstva – obligatorně
- fyzické osoby – dosažení stanoveného limitu nebo dle § 43 ZVŘ – obligatorně, ostatní fakultativní
- Osoby, u nichž tak stanoví zvláštní zákon – HK AK ČR a další
- Další osoby, jejichž zápis se váže na zápis osob zapsaných výše – společníci, členové statutárních orgánů, prokuristé...

Zápisy ve veřejném rejstříku a jejich význam

Zásadně jsou zápisy v OR **DEKLARATORNÍ!!** (zásadně = obecné pravidlo s výjimkami; čti: „v zásadě“)

- Deklaratorní – většina zápisů – např. zápis člena statutárního orgánu, zápis a výmaz prokury
- Konstitutivní – vznik právnické osoby, zápis zvýšení ZK, zápis zástavního práva k podílu, zápis vedoucího odštěpného závodu)

Obecně je účelem zvýšení právní jistoty a transparentnosti právních vztahů, podpora autonomie rozhodování, možnost lépe uplatňovat práva a vymáhat povinnosti – **informační a ochranná funkce.**

Rejstříkové řízení

- Obecné (krajské) soudy – příslušnost dle sídla korporace
- Předmětem je povolení zápisu, změny nebo výmazu údajů
- Na návrh – pouze osoby uvedené v zákoně (SO u korporace) x 78 ZVŘ
- Formulářové řízení
- Řízení probíhá bez jednání, převážně písemné
- Krátké lhůty – 5 pracovních dnů, do 3 dnů od zápisu odesílá výpis z VR

Formy rozhodnutí v rejstříkovém řízení

O podaném návrhu může soud rozhodnout tak, že:

- Odmítne (usnesením) – 86 ZVŘ + výzva k nápravě odstranitelných vad
- Zamítne (usnesením)
- Vyhoví – výrok usnesení bude to, co je předmětem změny (usnesením nebo přímým zápisem za splnění zákonných podmínek)

Děkuji Vám za pozornost!

Dotazy...?